

CAMINO DE SANTIAGO

Svatojakubská cesta do Santiaga de Compostela mnoha lidem změnila život. Více než jinde zde platí staré rčení, že tím nejdůležitějším cílem je cesta samotná. Tato pouť zdaleka není jen o zdolaných kilometrech, ani o kilometrech, které vás teprve čekají.

Peregrinatio ad limina Sancti Jacobi, jak se nazývala ve středověku, neboli Camino de Santiago de Compostela, jak ji známe dnes, je cestou proměny a znovuzrození, ale je také o očekávání, utrpení i o velikém zadostiučinění. Na tuto pouť dlouhou 1200 kilometrů se každým rokem vydá na dvě stě tisíc lidí všech generací z celého světa. Ať už je důvod, proč se na cestu vydávají, jakýkoli, ta nejdůležitější pouť se odehraje v jejich nitru. Pouť není turistika, ale modlitba. Modlitba tělem i duší, modlitba každým krokem.

A to je možná klíč k pochopení svatojakubské cesty: jde o to vydat se na cestu, ne dospět do cíle. Putovat, ne jen cestovat. V dnešní době, kdy stejnou vzdálenost můžeme letadlem urazit za více než hodinu, se zdá nepochopitelné, že se tolik lidí odhodlá k mnoha týdnům fyzické námahy pod paprsky žhavého slunce, v botách obalených blátem, pokud se vydá na cestu pěšky, nebo na kole, či dokonce na hřbetě koně... A přesto ani dnes neztrácí tato pouť své neodolatelné kouzlo. Možná právě proto, že zkušenost, kterou zde získáme, se tak zásadně liší od radostí a strastí každodenního života.

SVATÝ JAKUB, apoštol, patron Španělska.

Jakub, syn Zebedeův, známý také jako Jakub Starší, se narodil v Betsaidě v Galileji. Jako rybář na Galilejském jezeře byl povolán Ježíšem, aby se spolu se svým bratrem Janem stali jeho učedníky. Od onoho dne nesou tyto dva apoštolové přízvisko Boanergés, tedy „synové hromu“, pravděpodobně díky bouřlivému zápalu a nadšení, se kterým prosazovali učení svého Pána. Podle Isidora Sevillského (560-636) podnikl Jakub vůbec svou první cestu do Španělska proto, aby tam hlásal evangelium, a podle Skutků apoštolských byl po svém návratu do Jeruzaléma kolem roku 44 n. l. na příkaz krále Heroda Agrippy I. sťat. Jakub jako první z apoštolů tedy podstoupil mučednickou smrt. *Legenda aurea* (Zlatá legenda), sepsaná Jakubem de Voragine ve 2. polovině 13. století, vypráví o tom, že Jakubovo tělo bylo převezeno zpět do Galície na mramorové lodi, která bez plachet a vesel obeplula Pyrenejský poloostrov a pak po řekách Ulla a Sar putovala vnitrozemím. Jakubovy ostatky pak převezli do přímořské diecéze Iria Flavia (Padrón) dva z jeho učedníků. Když také zemřeli, byli pohřbeni spolu s ostatky mučedníka do hrobu na vrchu Libradón, kde v zapomnění leželi po celá staletí. V roce 813 měl na tomto místě poustevník Pelayo (Pelagius) vidění, v němž spatřil, jak na pole padá déšť hvězd (*Campus stellae*, odtud Compostela nebo Compostela). Vidění se opakovalo den co den, dokud biskup Theodomiro nenařídil ono místo prozkoumat a nenalezl tak hrob se třemi těly. Jedno z nich mělo hlavu oddělenou od těla a napsal na něm potvrzoval, že šlo o „Jakuba, syna Zebedea a Salomé“. Král Asturie a Galície Alfons II. Cudný (792-842) nařídil na místě zázračného nálezu vystavět kostel. Nadpřirozenou povahu tohoto objevu ještě zdůraznila událost z 23. května 844, kdy se během bitvy u Clavija (poblíž La Rioji) objevil svatý Jakub na bílém koni. Traduje se, že díky němu pak křesťanská vojska Ramira I. Asturského pobila maurská vojska Abdurrahmána II. Proto svatý Jakub také někdy nese přízvisko Matamoros neboli Maurobijec. V roce 893 byl kostel přebudován na benediktinský klášter a stal se cílem četných věřících, kteří putovali po stezce z Francie, vedoucí rovnoběžně se severním pobřežím Španělska. Kantabrijské pohoří zde chránilo poutníky před vpády Maurů, kteří v té době ovládali téměř celý Pyrenejský poloostrov. Dnešní Camino Primitivo a Camino del Norte kopírují tuto první stezku. Zprvu malý kostelíček se stal svatyní

a v roce 1075 katedrálou, zastavením na *Peregrinatio ad limina Sancti Jacobi* (doslova „Pouť k hranicím svatého Jakuba“).

V roce 1589 donutil biskupa Klimenta strach z nájездů anglických korzárů ostatky světce ukrýt. Zvolil tak bezpečný úkryt, že se po nich na dlouhá tři století slehla zem. Nicméně v roce 1879 probíhaly vykopávky pod hlavním oltářem katedrály a ostatky znovu spatřily světlo světa. A od té doby se konají poutě do Santiaga de Compostela až dodnes.

Katolická církev slaví svátek svatého Jakuba 25. července. Pokud toto datum spadá na neděli, je vyhlášeno jubileum a celý rok je prohlášen za svatý Jakubův rok (španělsky *Año Santo Compostelano*). V každém století je takových svatých Jakubových roků čtrnáct a objevují se v pravidelných intervalech po 6, 5, 6 a 11 letech. Poslední svatý Jakubův rok připadl na rok 2010, další budou v letech 2021, 2027, 2032 a 2038. Věřícím poutníkům, kteří přijdou do Santiaga de Compostela a navštíví světcův hrob ve svatém Jakubově roce, budou po zpovědi a svatém přijímání odpuštěny všechny hříchy – mohou získat plnomocné odpustky.

Svatý Jakub bývá zobrazován třemi způsoby: jako **apoštol**, bosý, v tunice a s evangeliem v podpaží; jako **poutník** v tunice nebo hábitu, klobouku se širokou krepou, s holí, tykví a mušlí hřebenatky; nebo jako vítěz nad Maury (**Matamoros/Maurobijec**), ve zbroji, s vytaseným mečem a jedoucí na bílém koni. Často je na bílé válečné tunice světce vyobrazen červený kříž řádu svato- jakubských rytířů.

DĚJINY POUTNICTVÍ

Za všechna ta staletí zažila svatojakubská pouť jak časy ohromného rozmachu, tak i období úpadku, kdy takřka zanikla, aby se pak vrátila v plné síle na sklonku devatenáctého století. Evropská rada prohlásila 23. října 1987 svatojakubskou cestu za „*první evropskou kulturní trasu*“ a financovala značení všech stezek „*el Camino de Santiago*“. Dne 10. prosince 1993 pak byla cesta zařazena do seznamu světového kulturního dědictví UNESCO.

Ve středověku mohla svatojakubskou pouť do Santiaga de Compostela v popularitě překonat snad jedině pouť do Říma po Via Francigena (jelikož pouť do Jeruzaléma byla pro většinu věřících zcela nemožná). Roku 1214 podnikl cestu do Santiaga de Compostela také svatý František z Assisi.

Poutnictví, které zažívalo veliký rozkvět až do 13 století, bylo provozováno z rozličných důvodů. Existovalo *peregrinatio pro voto*, dobrovolné poutnictví podstupované kvůli odpuštění hříchů nebo požádání Boha o milost, ale také *peregrinatio ex poenitentia*, kdy byl poutník odsouzen vytrpět pouť „kvůli odpuštění hříchů a pro spásu své duše“. Obvyklé cíle tohoto „nuceného poutnictví“ byly Santiago de Compostela, Řím, Tours a Bari. Pro hříšníky z vlámských nebo německých zemí šlo o skutečně krutý trest, když uvážíme, jaká nebezpečí poutníkům hrozila na cestě. Mezi těmito dvěma typy existoval ještě jeden druh poutnictví. Často bylo posledním přáním zemřelého, aby některý jeho příbuzný vykonal pouť na určité místo a zde se pomodlil za spásu duše zesnulého. Obvykle se tak příbuzný kvalifikoval jako oprávněný dědic. Průkaz zvaný *credencial* zřejmě sloužil právě těmto poutníkům jako důkaz, že cestu skutečně absolvovali.

Každopádně na konci 16. století jistá „sekularizace“ poutnictví kombinovaná s reformační averzí vůči koncepci odpustků a ztrátou takových hodnot, jakými jsou dobročinnost, pohostinnost a služba bližnímu, bez kterých je pro samotného člověka nemožné podniknout takovouto titánskou výpravu, vedla k významnému poklesu počtu poutníků. Ale jakkoliv se zdálo, že osvícenství a racionální

pozitivismus musí tento typ náboženské praxe zlikvidovat úplně, znovuobjevení ostatků svatého Jakuba v roce 1879 opět roznítilo náboženský zápal a Santiago de Compostela se znovu stalo oblíbeným cílem poutníků. V roce 1884 papež Lev XIII. vyzval ve své bule *Deus Omnipotens* křesťany k obnovení svatojakubské cesty „ad limina Sancti Jacobi“ a následujícího roku poprvé neslo procesí ostatky světce ulicemi Santiaga de Compostela. Stezky, které na celá staletí upadly v zapomnění, byly přizpůsobeny potřebám stále vzrůstajícího počtu poutníků a poprvé byly ustanoveny oficiální agentury, které zajišťují logistickou organizaci pro poutníky. Cesty, *albergues* (noclehárny pro poutníky) a odpočívadla byly buď obnoveny, nebo opět od základu vystavěny a malá města podél svatojakubské cesty získala nový zdroj příjmu. V roce 1940 papež Pius XII. mluvil o Santiagu de Compostela jako o „nejsvětějším místě na zemi po stanu úmluvy, Jeruzalémě a Římu“.

Opravdový zvrat ovšem nastal v roce 1982. Papež Jan Pavel II. v Santiagu de Compostela oslovil „starou Evropu“: „Nalezni znovu sebe samu! Bud' sama sebou! Odhal své počátky! Vdechni život svým kořenům! Vrať se ke svým pravým hodnotám, které v minulosti tvořily tvou slávu a které ti nyní umožňují věnovat se dobročinnosti na jiných kontinentech!“ V srpnu 1989 se Jan Pavel II. nazval papežem-poutníkem u příležitosti Světového dne mládeže, kdy více než 600 000 lidí přišlo na Monte do Gozo poblíž Santiaga de Compostela, aby si poslechlo papežův projev.

SYMBOLY A DOKUMENTY

Existuje mnoho symbolů, které se používají k označení Camino de Santiago, poutníků nebo svatého Jakuba. Některé můžeme vidět přímo na svatojakubské cestě, kde fungují jako značení, jiné symboly nosí lidé, aby vyjádřili svůj status poutníka, a dalšími se poutníci zdraví nebo povzbuzují.

MUŠLE HŘEBENATKY

Typickým symbolem svatojakubské cesty je mušle, která se objevuje na značkách podél cest, obvykle je žlutá na modrém pozadí. Je to stylizovaná skořápka hřebenatky svatojakubské neboli *Pecten jacobaeus*, měkkýše, kterého můžeme nalézt na plážích podél Atlantiku. Pokud si někdo přinesl domů mušli hřebenatky, byl to důkaz, že došel až na *finisterrae*, na samou hranici známého světa (tedy před objevením Ameriky). Poutníci také mívali ve zvyku si mušli (opravdovou nebo z kovu) přišívat na krempu poutnického klobouku nebo na oděv. Mušle vyryté, kreslené, malované, vytesané z kamene nebo ozdobné azulejos (modré dlaždice) můžeme vidět všude podél cesty. *Pecten jacobaeus* má také své místo ve znaku emeritního papeže Benedikta XVI.

La flecha amarilla

Tato „žlutá šipka“ označuje směr cesty. Najdeme ji i na oficiálním značení, ale nejčastěji je namalovaná na stromech, zdech, sloupech veřejného osvětlení nebo na kamenech. Proslavil ji Elías Valiña Sampedro, farář z O Cebreira, který od roku 1959 spolu s dalšími nadšenci podporoval obnovu svatojakubské cesty. Šipky začal malovat v roce 1984, když mu dělníci, kteří poblíž pracovali na stavbě silnice, dali plechovku žluté barvy.

Navršené kameny, kříže...

Poutníci značí cestu různými způsoby. Asi nejčastější jsou kamenní mužící (navršené kameny) nebo dřevěné kříže podél cesty.

Credencial

Credencial (credential) je dokument, který dokazuje, že poutník cestu skutečně absolvoval. Jedná se o veliký list papíru, do kterého poutník na každé zastávce dostává sello (razítko) s datem. V

hostelech je credencial vyžadován, bez něho vás neubytují. Pokud poutník dorazí až do Santiaga de Compostela, na základě credencialu obdrží potvrzení Compostela. Credencial můžete získat téměř ve všech ubytovnách a kancelářích pro poutníky, ale můžete jej obdržet i ve všech velkých španělských městech od Asociaciones de Amigos del Camino de Santiago.

Sellos

Tak se nazývají razítka, která na každé zastávce dostanete do svého credencialu. Některá jsou obzvláště krásná a propracovaná, jiná jsou velká, další prostá. Každopádně je všechny potřebujete, abyste na konci pouti získali potvrzení Compostela.

Compostela

Compostela je dokument, který vydává Oficina del Peregrino v Santiagu de Compostela těm poutníkům, kteří předložili credencial a prohlášení, že pouť podnikli s náboženským záměrem. Pokud credencial nesplňuje požadovaná kritéria, poutník obdrží pouze certifikát. Daná kritéria pro získání Compostely jsou následující: poutník musí urazit minimálně 100 km pěšky nebo 200 km na kole nebo na koni a trasu mít zdokumentovanou razítky sellos, žádná doprovodná vozidla nejsou povolena.

JAK SE PŘIPRAVIT NA CESTU

Oblečení volte podle počasí, které může být značně proměnlivé. Buďte připraveni jak na slunce a vedro, tak na vítr nebo déšť, a to i v průběhu jediného dne. Takže si zabalte **pláštěnku** a **svetr**, ale také tričko a třeba i **plavky**. **Pokrývka hlavy** a **opalovací krém** jsou nezbytné!

Nepodceňujte rozličný terén: cesta se může změnit z dlážděné cesty na štěrkovou nebo i na nezpevněnou pěšinu. Nejčastějšími drobnostmi, které poutníky trápí, jsou puchýře na chodidlech nebo vyrážka na vnitřní straně stehů, která vzniká otíráním jedné nohy o druhou při chůzi; dále pak vyrážka na ramenou od popruhů batohu. Proto si obujte **pohodlné boty**: kotníkové tenisky jsou v pořádku, pohorky nejsou nutné. Zvolte boty, které vám zpevní kotníky, vyhněte se tak jejich vymknutí. Nevydávejte se na cestu v nových botách nebo v botách, na které nejste zvyklí.

Doporučený seznam věcí, které si jako správní poutníci ponese v batohu na zádech: 2x tričko, kraťasy, mikina nebo svetr s dlouhým rukávem, dlouhé kalhoty, bunda, ponožky, spodní prádlo, plavky, pevná pláštěnka, ručník, hygienické potřeby, opalovací krém, sluneční brýle, treková obuv, lehké přezůvky, spacák, karimatka, pokrývka hlavy.

Jídlo a případné další vybavení zůstane v autobusu, který nás bude doprovázet. Místo v nákladním prostoru autobusu je omezené, proto je možné na osobu vzít jeden velký batoh, a jedno příruční zavazadlo dovnitř autobusu.

Pouť není turistika, nejde o poznávání krajiny či kultury, ale o poznání sebe sama a přiblížení se Bohu. Kromě přípravy materiální je důležitější příprava duchovní, našeho srdce.